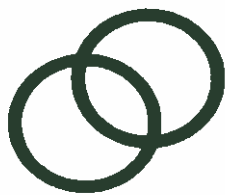




קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים
ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ

קרן פנסיה ותיקה
(בניהול מיוחד)

דוחות כספיים ביניים **ליום וז במרס** **2022**



עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

+

קרנות הפנסיה הוותיקות
דוח המנהל המיוחד ליום 31 במרס, 2022

תוכן עניינים

<u>2</u>	<u>פתח דבר</u>
2	כללי
3	הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי
4	כרית ביטחון לקרנות
<u>5</u>	<u>1 תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה</u>
5	1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה
7	1.2 אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון
<u>8</u>	<u>2 תיאור הסביבה העסקית</u>
8	2.1 סקירה מאקרו לרבעון 1 לשנת 2022
10	2.2 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה
12	2.3 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון
<u>13</u>	<u>3 מצב כספי קרנות הפנסיה הוותיקות שהסדר</u>
13	3.1 מאזנים במיליוני שקלים
14	3.2 דוח הכנסות
15	3.3 דווח הוצאות
16	3.4 ניתוח השקעות
16	3.5 הוצאות הנהלה וכלליות
17	3.6 ההתחייבות האקטוארית
17	3.7 שכר ממוצע במשק (שמ"ב)
17	3.8 איזון אקטוארי בקרנות
17	3.9 אופן חישוב הסיוע לקרנות
18	3.10 חוק גיל הפרישה לנשים
<u>19</u>	<u>4 תוצאות הפעילות</u>
19	תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)
<u>20</u>	<u>5 השפעת גורמים חיצוניים</u>
20	התחייבויות תלויות ותביעות:
<u>21</u>	<u>6 בקרות ונהלים חיצוניים</u>
<u>22</u>	<u>7 בקרה פנימית על דיווח כספי:</u>

פתח דבר

כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם.

קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

במסגרת רפורמה שבוצעה במהלך שנת 2003 הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בניין, חקלאים, אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי ינתן סיוע ממשלתי לקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך מימון הגירעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "החוק"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

במסגרת ההסדר בוצע איחוד תפעולי של הקרנות ועם זאת נשמרה הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן. נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות.

הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי בסך 78.3 מיליארד ש"ח צמוד למדד המחירים של דצמבר 2003 ונושא 4% ריבית לשנה (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בסעיף 3.5 בדוח המנהל לשנת 2021).

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על שוק ההון.

לוח תזרים המזומנים מעודכן מפעם לפעם בהתאם למצבן האקטוארי של הקרנות ובכדי לשקף את האמור לעיל בעניין חלוקת הסיוע בין הקרנות הוותיקות שבהסדר.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגרעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון. רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן: "רשות שוק ההון") פרסמה ביום 3 למרס 2015 הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגרעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון. רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגרעון המוצג במאזן.

על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שיווצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיפחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגרעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגרעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היונם של תשלומים והכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחנת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גרעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

ליום 31 במרס, 2022, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטוח, הקרנות מאוזנות.

כרית ביטחון לקרנות

בנוסף לסיוע הממשלתי המפורט בסעיף ב' לעיל ועל מנת להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות.

על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק. במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 107טו1, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה.

בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות הוותיקות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין:

- (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
- (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן ליום 31 במרס 2022 של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 53,545 מיליוני ש"ח, מתוך סכום זה נרשם סך של כ- 38,860 מיליוני ש"ח בדוחות הכספיים של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך האיזון האקטוארי שלהן.

בהתאם לקבוע בסעיף 107טו1(ג) לחוק, מחשבים את סכום הכרית באופן הבא:

- (א) צבירת העבר- סעיפים קטנים (1) עד (4) קובעים את אופן החישוב של הסכום שהצטבר משנת 2009 ועד מועד המאזן, של הגרעון שנוצר בשל ההפרש בין ריבית חסרת סיכון לבין ריבית שנתית צמודה למדד של 4% ובגין אותה התקופה. צבירת העבר מכרית הביטחון, נכון ליום המאזן, עומדת על סך של 66,424 מיליוני ש"ח.
- (ב) צבירת העתיד- סעיף קטן (5) קובע את אופן החישוב של הסכום שייצבר בגין העתיד, מהשנה שלאחר שנת המאזן ועד מימוש מלוא התחייבויות הקרנות לעמיתיהן.
- (ג) סעיף קטן (6) קובע את אופן החישוב של קיצוז הסכומים שיתקבלו במסגרת מימוש כרית הביטחון. נכון למועד המאזן, טרם התקבל סכום כלשהו במסגרת מימוש כרית הביטחון. הסכומים אמורים להתקבל לאחר אזילת נכסי הקרנות וכנגד התשלומים לעמיתים.

סכום הכרית שנרשם בדוחות הכספיים הוא הנמוך מבין שלושת אלה:

גובה הגרעון 38,860 מיליוני ש"ח, תקרת כרית הביטחון 53,545 מיליוני ש"ח והסכומים בגין צבירת העבר (66,424 מיליוני ש"ח) בצירוף צבירת העתיד, כהגדרתם לעיל.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

1 תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

הקרנות הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל מ 2003.

1.1.1 צורת ההתאגדות

חברות בע"מ

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הגמלאות המרכזית על עובדי הסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ (בניהול מיוחד)
קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)
נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)

אגודות שיתופיות

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הביטוח והפנסיה של פועלי בניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

1.1.2 מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

1.1.3 ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר. הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, הינם מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים.

חברי ועדת המנהלה:

מר דרור יעקובסון- יו"ר הועדה- מתאריך ה- 18 באוקטובר 2021.
הגברת ג'קי סטרומינגר – חברה בוועדה.
פרופ' זיו רייך – חבר בוועדה.

1.1.4. ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה ונתיב

מר יואל נוה- יו"ר הוועדה ונציג חיצוני
מר אורי קויאטק - נציג חיצוני
גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית
מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני
מר אפי סנדרוב - המנהל המיוחד

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מקפת וקג"מ וקופות הגמל שבניהול הקרנות שבהסדר

מר דרור נגל - יו"ר הוועדה ונציג חיצוני.
מר אמיר לוי - נציג חיצוני
מר דודו זקן - נציג חיצוני.
מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.
מר אפי סנדרוב - המנהל המיוחד

הקרנות הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס, 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הוועדה- מר איתן השחר.
חבר ועדה- מר יוסי בהיר.

1.1.6. ועדת תגמול

יו"ר הוועדה – מר אפי סנדרוב
חבר הוועדה יואל נוה- נציג חיצוני
חבר הוועדה – יוסי בהיר – נציג - חיצוני
חבר הוועדה – דרור נגל – נציג חיצוני
חבר הוועדה – מר דוד זקן -נציג חיצוני

1.1.7. מטרת קרנות הפנסיה הוותיקות

לספק ביטחון סוציאלי לעמיתי הקרנות. בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחיד מנהלות כיום הקרנות תכניות פנסיה יסוד ותכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיהן.

1.2. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

1.2.1. דחיית ישום השפעת החקיקה בנושא הבטחת היציבות בתשואות בקרנות הפנסיה בדוח הכספי של קרן הפנסיה

ביום 31 בינואר 2022 פורסמו טיוטות החוזרים הבאים, שמטרתן להתאים את הוראות המדידה והגילוי לציבור של קרנות הפנסיה למנגנון השלמת התשואה החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2022:

1. חוזר גופים מוסדיים 2020-219" עדכון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידה ודין וחשבון לציבור - הבטחת השלמת תשואה לקרנות פנסיה";
2. חוזר גופים מוסדיים 2020-233" הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות להם לא מונה מנהל מיוחד";
3. חוזר גופים מוסדיים 2020-234" הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות להן מונה מנהל מיוחד" בהתאם למכתב מרשות שוק ההון למנהלי קרנות הפנסיה מיום 2 במאי 2022 ונוכח העובדה שטרם פורסם נוסח סופי של טיוטות החוזרים האמורות ולאור המורכבות התפעולית הגבוהה הכרוכה ביישום ההוראות הכלולות בהן, יובהר כי לא נכללת השפעת מנגנון השלמת התשואה בדוחות הכספיים של קרנות הפנסיה לרבעון הראשון של שנת 2022.

1.2.2. שיפור במצב האקטוארי

בדוחות הכספיים ל 31 במרס 2022 עומד הגרעון המצרפי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר על 245.4 מיליארדי שקלים לעומת 275.8 מיליארדי שקלים ב 31 בדצמבר 2021. למרות התשואה השלילית שהושגה על הנכסים גרמה עליית וקטור הריבית לקיטון בהתחייבויות ובגרעון המצרפי של הקרנות.

1.2.3. ירידות בשוק ההון

לאחר תאריך המאזן נמשכו הירידות בשוק ההון. למרות זאת, עקב עליית וקטור הריבית בכל התקופה, צפויות הקרנות הוותיקות להישאר באיזון אקטוארי לאחר סיוע הממשלתי וכרית הביטחון.

2 תיאור הסביבה העסקית

2.1 סקירה מאקרו כלכלית לרבעון 1 2022

הפעילות הכלכלית

שנת 2022 נפתחה כאשר זן האומיקרון מתפשט בצורה מהירה בארץ ובעולם. הוירוס הביא לידי כך שמספר הנדבקים היומי בישראל בשלהי ינואר חצה את רף ה-80 אלף. אולם, החיסונים וצעדי ריחוק חברתי נוספים, מנעו במידה רבה אבדן בנפש. השפעת האומיקרון באה לידי ביטוי בתנודתיות מחודשת של אינדיקטורים שוטפים לפעילות במשק, אם כי במידה צנועה יותר מאשר בגלי הקורונה הקודמים. עדיין, החל בדצמבר 2021 ולתוך 2022 נרשמה הדרדרות בעוצמת הפעילות של המשק. מדד אמון הצרכנים עמד על רמה של 12%- (מינוס) בחודש דצמבר 2021 (לפני התפשטות האומיקרון) והוא הדרדר בינואר לרמה של 19%-, אשר נראתה לאחרונה בנובמבר 2020 (לאחר הסגר השלישי). בקרב הסקטור העסקי, לאחר חולשה בינואר 2022, חל שיפור קל בסקר המגמות בעסקים שעורכת הלמ"ס, כאשר מאזן הנטו הכולל של המגזר העסקי בחודש פברואר עלה. השיפור המרכזי הופיע בענף המלונאות שבו התחדשה האופטימיות, לקראת סיום המגיפה, חגי האביב ופתיחת השמיים לתיירות. נראה, כי בחודש האחרון של הרבעון, מארס, חלה התאוששות מסיימת בפעילות העסקית, כפי שבאה לידי ביטוי במדד המשולב של בנק ישראל אשר טיפס ב-0.2%, לעומת רמתו בפברואר. שיעור עליה חודשי זה היה הגבוה ביותר בארבעת החודשים האחרונים. עם זאת, שיעור קצב ההתרחבות מצביע על שיפור קל למדי ולא יותר מכך.

המדיניות הפיסקלית

מארס היה החודש השלישי ברציפות בו נמדד עודף בפעילות התקציבית של הממשלה. בשלושת החודשים הראשונים של השנה נרשם בפעילות הממשלה עודף של 4.23 מיליארד ש"ח. כתוצאה מכך, הגירעון כאחוז מהתוצר, התכווץ לכדי 1.4%, שהוא הנמוך ביותר מאז 2008. **שיפור הפיסקלי בא לידי ביטוי בכך שחברת הדירוג Moody's העלתה לאחרונה את תחזית הדירוג של המשק "לחיובית"** המצביע על פוטנציאל לשינוי דירוג החוב של המשק בעתיד.

שוק העבודה

שיעור האבטלה הסטנדרטי, המקובל, ירד בחודש מארס לכדי 3.4% (160 אלף מובטלים). זאת, לעומת שיעור גבוה יותר של 3.7% בפברואר או 4.1% בדצמבר 2021. שיעור האבטלה הנוכחי במשק, שהוא נמוך מ-4%, מצביע על כך שהמשק נמצא בתעסוקה מלאה (אבטלה חיכוכית). יתר על כן, המעסיקים ממשיכים לחפש אחר עובדים. כך עולה מנתוני המשרות הפנויות שלפיהן מדובר ברמות שיא של תפקידים לא מאוישים.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

במחצית השנייה של 2021 חלה התגברות בסביבת האינפלציה במשק וראשית 2022 הייתה המשך ישיר של מגמה זו. כך, בשלושת החודשים הראשונים של השנה (ינואר עד מארס) עלה מדד המחירים לצרכן ב-1.5%. מקורות האינפלציה בתקופה זו הם מרובים. החל, בשל ביקושים ערים עקב היציאה מהסגרים, המשך בתקלות בשרשראות האספקה ושיבושים בענפי יבוא שונים, עקב סגרים נמשכים בסין וכלה בהתייקרות נמשכת במחירי הסחורות לסוגיהן, עקב המערכת הצבאית באוקראינה. נראה, כי סביבת האינפלציה צפויה להיותר גבוהה, לעומת התוואי של השנים האחרונות, גם בהמשך השנה.

ברבע הראשון של השנה שיעור הריבית במשק נותר ללא שינוי. אם כי, התגברו הסימנים לכך כי בנק ישראל צפוי להקשיח את הסביבה המוניטרית. כפועל יוצא של ההתחממות האינפלציונית, לראשונה מאז שלהי 2018, החליטה הועדה המוניטרית של בנק ישראל להעלות את הריבית ב-25 נ"ב, מרמה של 0.1%, לכדי 0.35% בראשית אפריל (לאחר תקופת הדוח). לעומת העלאת הריבית בשלהי 2018, הפעם מהלך הריסון היה צפוי לחלוטין ומתבקש במידה רבה. הואיל ונראה כי סביבת האינפלציה צפויה להיותר גבוהה מיעד יציבות המחירים, גם ריבית בנק ישראל תמשיך להתייקר בהמשך השנה.

הכלכלה העולמית

הכלכלה העולמית נכנסה לשנת 2022 תוך אופטימיות גבוהה למדי שנבעה מהתרופפות בחששות מפני השפעת וירוס הקורונה על הכלכלה הגלובלית. עם זאת, האופטימיות נסוגה לתוך הרבע הראשון כאשר התברר כי סין ממשיכה בהפעלת מדינות חסרת הסובלנות לקורונה, המלווה בסגרים דחופים ובמיוחד בגלל פלישת רוסיה לאוקראינה - שגרמה למשבר הומניטרי טרגי במזרח אירופה - והסנקציות שמטרתן ללחוץ על רוסיה להפסיק את פעולות האיבה.

כוחות אלו מחד, מאטים את הפעילות הכלכלית המקומית, יוצרים צווארי בקבוק חדשים בשרשרת האספקה העולמית, ומביאים ללחצי מחירים ומאידיך, גם להידוק המדיניות המוניטרית במדינות רבות. בהתאם לכך, הסיכונים למחזור העסקים נמצאים בעלייה והדבר גם בא לידי ביטוי בהפחתה של תחזיות הצמיחה לשנת 2022 כולה, על ידי גופי מחקר רבים.

הבנק המרכזי האמריקאי העלה את הריבית הרשמית בפגישתו האחרונה, באמצע מארס, מפאת האינפלציה הגואה. הקונצנזוס בקרב המשקיעים הוא שהריסון המוניטרי בכלכלה הגדולה בעולם ימשך, וביתר שאת, בהמשך השנה.

בראשית מאי (לאחר סיום המאזן), בכדי להתמודד עם האינפלציה שהגיעה לרמה הגבוהה מ-8%, העלה הבנק המרכזי האמריקאי את הריבית ב-50 נ"ב ובכך זו הגיעה לטווח שבין 0.75% לכדי 1.0%. גם בבריטניה, ה-BoE העלה את הריבית הרשמית לכדי 1%, בכדי למתן את ההתייקרויות החריפות במשך.

השוקים הפיננסיים

בסיכום הרבע הראשון של 2022, מדד S&P 500, המאגד את המניות הגדולות בבורסה האמריקאית, הוזל ב-4.9%.

מדד מניות הטכנולוגיה, ה-Nasdaq, הדרדר ב-8.8% וה-Euro Stoxx 50 לשוק המניות האירופאי איבד 6%. מנגד, דווקא בלט לחיוב שוק המניות הישראלי, מדד ת"א 35, אשר הוסיף לערוך ברבע הראשון 2.2%. מחירי הסחורות נסקו ברבעון זה, בכ-32% ובשיעור דומה התייקר גם הנפט הגולמי. מנגד, איגרות החוב הממשלתיות הארוכות רשמו הפסדי הון ולדוגמא, איגרת החוב של ממשלת ארה"ב לטווח של 10 שנים איבדה כ-6% במהלך הרבעון. השקל נחלש בכ-3% כנגד הדולר במהלך הרבעון, כאשר ברקע נרשמת עלייה ברמת התנודתיות היומית.

גם במהלך הרבע השני (לאחר תקופת המאזן) נמשכה המגמה השלילית בשוקי הנכסים המסוכנים, כגון מניות או אגרות חוב קונצרניות, כאשר האינדיקטורים השוטפים לפעילות העולמית ובמיוחד בארה"ב הגבירו את חשש המשקיעים מפני כניסה למיתון. גם איגרות החוב הממשלתיות המרכזיות בעולם רשמו בתקופה זו הפסדי הון מפאת החשש שהאינפלציה תביא להמשיך הריסון המוניטרי.

שינוי במדדי שוק ההון	1-3/2022
אינפלציה (מדד ידוע)	1.2%
אינפלציה (מדד בגין)	1.5%
אג"ח ממשלתיות שקליות בריבית קבועה	-5.0%
אג"ח ממשלתיות צמודות	-4.0%
אג"ח קונצרניות	-2.5%
מדד ת"א 35	2.2%
מדד MSCI עולם	-5.4%
מדד P 500&S	-4.9%
מדד NASDAQ	-8.8%
מדד Eurostoxx 600	-6.0%
שער הדולר	2.1%
שער האירו	0.2%

2.2 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה

תקנה 35 ו' (ו) לתקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות), תשע"ג-2013

על פי התקנה האמורה, החל מ-1.1.2022 תחול חובה להגיש מסמכים, שבהם מידע אישי למקבל שירות, בכניסה לאתר המחייבת הזדהות. מסמכים אלו יהיו נגישים לפי הוראות תקן נגישות אינטרנט הדנות במסמכים. בהיעדר תקן, יונגשו המסמכים בהתאם לאפשרויות הנגישות הסבירות שניתנות לביצוע במסגרת התוכנה שבה נוצרו או נערכו.

טיטת צו הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דחיית המועד הקובע), התשפ"ב-2022.

ביום 4 בנובמבר 2021 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021 (להלן – "חוק ההתייעלות הכלכלית"). פרק ג' לחוק ההתייעלות הכלכלית, שעניינו הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה, קובע כי מנגנון איגרות החוב המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות ולקרנות הפנסיה הוותיקות יוחלף במנגנון חדש של הבטחה להשלמת תשואה (להלן – מנגנון השלמת תשואה). במסגרת הפרק האמור נקבע כי 30% מנכסי קרנות הפנסיה, אשר עד לחקיקת חוק ההתייעלות הכלכלית הושקעו באיגרות חוב מיועדות, יושקעו בהתאם למדיניות ההשקעה של מסלול השקעה בקרן בהתאם למנגנון שנקבע בחוק, וייהנו מזכאות להבטחת תשואה שנתית של 5.15% (צמודה למדד).

עוד נקבע כי תחילתו של הפרק האמור תהיה ביום 1 ביולי 2022, או במועד מאוחר יותר שייקבע שר האוצר. ביום 14 בפברואר פורסמה טיטת התקנות המבקשת לדחות את תחילת הפרק ליום 1 באוקטובר 2022. זאת, על מנת שמנגנון השלמת התשואה יחל בתחילת רבעון קלנדרי, כך שיותאם להוראות הדיווח המיוחדות של החברות המנהלות המבוצעות בתחילת כל רבעון לפי הדין.

טיטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים) התשפ"ב-2022

בהמשך לתיקון שעניינו הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה (ביטול האג"ח המיועדות) נקבע כי 30% מנכסי קרנות הפנסיה, שצפויים להתפנות, באופן הדרגתי, עם פדיון של אג"ח מיועדות המוחזקות כיום בקרן, יושקעו בהתאם למדיניות ההשקעה של הקרן, וייהנו מזכאות להבטחת תשואה שנתית בשיעור של 5.15% (צמודה למדד).

לצורך כך, נדרשים תיקונים לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), תשע"ב-2012, על מנת להתאימן למנגנון החדש, להלן עיקרי התיקונים המוצעים בטיטת:

1. ביטול החובה להשקיע 30% מנכסי הקרן באגרות חוב מיועדות, ובמקום זאת לקבוע חובה להשקיע באפיק השקעה מובטח תשואה שנתית בשיעור של 5.15% (צמודה למדד), כך שביחד עם סך ההשקעה באג"ח מיועדות, שיעור ההשקעה הכולל בנכסים אלו יהיה 30% מנכסי הקרן.
2. אחוז התיק שניתן להשקעה בנכסים מסוכנים (ללא דירוג או בדירוג נמוך) – מוצע לבצע את ההתאמות הנדרשות, על מנת שניתן יהיה לשמר את ההיקף היחסי של ההשקעה בנכסים מסוכנים (המכונה "תיק 22"). בהתאם, נקבע כי ניתן יהיה להשקיע בנכסים אלו, בשיעור של עד 50% מסך הנכסים כולל סיוע, או 31.43% מסך הנכסים, ללא סיוע (המהווים שניהם שיעור של 35% או 22% מתוך 70%, בהתאמה).
3. הגבהת תקרת המגבלות המסלוליות המוגדרות כיום לגבי קרן חדשה בלבד (מסלול השקעה מוגדר כאפיק השקעה לכספי עמיתים או מבוטחים המאופייין במגבלות השקעה שנקבעו בתקנון קופת גמל או בפוליסת ביטוח, לפי העניין) – מכיוון שהמדינה צפויה לתת הגנה מפני תנודתיות השוק, מוצע להגביה את התקרה המותרת להשקעה במסגרת המגבלות המסלוליות.

טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון מס' 2), התשע"ד-2013

בהמשך לפרסומים קודמים על הועדה שמונתה לבחינת נושא ההוצאות ישירות (ועדת ישי יפה), הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון השלים את בחינת ההמלצות ועל בסיסן מפורסמת טיוטת התקנות. הטיוטה קובעת הבחנה בין הוצאות ישירות על ניהול חיצוני ו-הוצאות ישירות אחרות הנובעת מאופיין של עמלות הניהול החיצוני, אשר משולמות למנהלים חיצוניים. עיקרי הטיוטה:

1. הגוף המוסדי יקבע עבור כל מסלול או קופת גמל שבניהולו את תקרת עמלות הניהול החיצוני לשנה הקלנדרית הבאה, מבלי שתקבע בתקנות תקרה מספרית באחוזים (כפי שנקבעה החל משנת 2014 ועד היום). הכוונה בקביעת שיעור התקרה ע"י הגוף המוסדי היא לאפשר גמישות והתאמה למאפייני המסלול ולשיעור הנכסים המנוהלים ע"י מנהלים חיצוניים.
2. שאר סוגי ההוצאות ישירות (כגון עמלות) בין אם נובעות מהשקעות ישירות סחירות ובין אם נובעות מהשקעות ישירות בלתי סחירות, לא יהיו כפופים למגבלת עמלות הניהול החיצוני. הנימוק לכך הוא שבגין הוצאות אלו המשקיע המוסדי נדרש למידת גמישות גבוהה יותר, וזאת משום שהיקף הוצאות אלו אינו ניתן לחיזוי מדוייק.
3. דמי הניהול המשתנים אשר נגבים ע"י מנהלים חיצוניים כדוגמת גביית דמי ניהול משתנים (המכונים גם "דמי הצלחה"), לא יוגבלו בתקרה.
4. בשנים האחרונות קיימת מגמה, ובפרט במדינות ה-OECD, של מעבר לדמי ניהול מבוססי ביצועים גם בניהול חיסכון פנסיוני. על אף שבישראל מסלולים הכוללים דמי ניהול מבוססי ביצועים הם נדירים בחסכון הפנסיוני, מוצע לקבוע שבמסלולים מסוג זה לא תתאפשר כלל גביית הוצאות ישירות מכל סוג שהוא.
5. לעניין החלת הכללים הללו על נכסים מובטחי תשואה – הוחלט כי לא תחול מגבלה על הוצאות ישירות במסלול מובטח תשואה.

לראשונה, הטיוטה מכילה מגבלות בנושא הוצאות חיצוניות על קרן וותיקה שבהסדר.

2.3. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

2.3.1. שירות ללקוחות גופים מוסדיים, חוזר גופים מוסדיים 2022-9-1, הסדרת אופן התנהלותם של הגופים המפוקחים במסגרת בירור תלונות ציבור, חוזר גופים מוסדיים 2022-9-3, חוזר בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות ציבור חוזר גופים מוסדיים 2022-9-2

לאור מדיניות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון להבטיח קבלת שירות נאות לציבור המבוטחים והחוסכים נקבעו בחוזרים לעיל מספר שינויים:

1. השירות לאזרחים ותיקים יותאם למאפייניהם הייחודיים ויהיה מקצועי, מכבד ויעיל. לאור האמור, נקבע כי גוף מוסדי ימנה ממונה אזרחים ותיקים שתפקידו יהיה להתוות את מדיניות החברה בנושא שירות לאזרחים ותיקים, לפלח את צרכיהם ולהתאים את התהליכים השונים לאוכלוסייה זו.
2. קוצרו לוחות הזמנים למענה של הגופים המוסדיים לפניות ציבור שמופנות אליהם מטעם הרשות לגבי אזרחים ותיקים - בתוך 21 ימים מהיום שבו הועברה אליהם על ידי הרשות ולגבי אנשים עם מוגבלויות בתוך 14 ימים.
3. נקבע כי אופן יישוב התביעות לאזרחים ותיקים יותאם למאפייניהם הייחודיים ויהיה מקצועי, מכבד ויעיל ויכלול, ככל הניתן, גם מענה וליווי אישי. בנוסף, נקבע כי גוף מוסדי יאפשר לתובע אזרח ותיק להגיש תביעה בעל פה, למעט אם האזרח הוותיק ביקש לעדכן אמצעי אלקטרוני לצורך ההתקשרות עמו.
4. בעמיתים מונה ממונה אזרחים ותיקים.

2.3.2. תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין דין וחשבון לציבור - גילוי אודות רואה חשבון מבקר בדוח תיאור עסקי התאגיד, חוזר גופים מוסדיים 2022-9-11

ביום 29 בדצמבר 2021 פורסם ברשומות תיקון לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 בדבר ביטול חובת גילוי היקף שעות העבודה של רואה החשבון המבקר בדוח הדירקטוריון אשר נכנס לתוקף במועד פרסומו, ויחול החל מהדוחות התקופתיים לשנת 2021. תיקון זה מבטל את חובת הדיווח על שעות ביקורת של רואה חשבון מבקר בדוח תיאור עסקי התאגיד של גופים מוסדיים ומצמצם את פירוט היקף שכר הטרחה לפי סוגי השירות שנותן רואה החשבון המבקר.

מטרת החוזר היא להחיל את התיקון האמור גם בדוח תיאור עסקי התאגיד של גופים מוסדיים ובאותם מועדים. הוראות החוזר יחולו החל מהדוח התקופתי לשנת 2022 (אלא אם החברה בוחרת ליישמו לדוח התקופתי של 2021). כצעד משלים, פורסם לצד החוזר מכתב לדירקטוריון המבהיר את החשיבות בקיום דיון מעמיק הנערך במסגרת וועדות הדירקטוריון אודות איכות והיקף עבודת רואי החשבון המבקרים.

2.3.3. תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" (אג"ח מיועדות)

מתן אפשרות להעביר נכסים לא סחירים לאפיק השקעה מובטח התשואה ממשקיעים מוסדיים אחרים הנמנים על אותה קבוצת משקיעים. לא רלוונטי למתכונת ניהול הבטחת התשואה בקרנות הוותיקות. התיקון נעשה במטרה לאפשר לגופים המוסדיים לנהל את אפיק ההשקעה מובטח התשואה לפי מדיניות ההשקעות של מסלול ההשקעות של הקרן שבו מנוהלים היקף הנכסים הגדול ביותר בעוד שכיום הרגולציה איננה מאפשרת לבצע עסקה בנכסים סחירים בין שני משקיעים מוסדיים הנמנים על אותה קבוצת משקיעים. כמו כן, ניתנות הבהרות לגבי מאפייניהם של סלי השקעה.

- א. תיקון טעות סופר כך שיובהר שלא ניתן להשאיל ניירות ערך במסגרת "מחסנית" של 5 אחוזים מהיקף נכסי המשקיע המוסדי.
- ב. קביעה כי השקעה של גוף מוסדי או קבוצת משקיעים בתאגיד נדל"ן בשיעור העולה על 20 אחוזים מסוג מסוים של אמצעי שליטה ועד שיעור של 49 אחוזים מסוג מסוים של אמצעי שליטה, תתאפשר רק בתנאי שאמצעי השליטה בתאגיד הנדל"ן לא סחירים.

2.3.4. חוזר מבנה אחיד 2021-9-7 וחוזר אופן הפקדת תשלומים 2021-9-8

העדכונים מיום 8.2.22 דוחים כניסה לתוקף של חלק מהוראות החוזרים, ובכללן – כללים להעברת היזון חוזר לבקשת מידע של לקוח (ממשק אירועים), מ-20 בפברואר ל-22 במאי 2022. לוחות הזמנים המעודכנים מופיעים בנספח לחוזר מבנה אחיד בעמודים 41-40, לרבות דחייה של אפשרות לדווח במקביל בממשק API ובקובץ XML ("שלב הביניים") מחודש מאי 2022 לחודש נובמבר 2023.

3 מצב כספי קרנות הפנסיה הוותיקות שהסדר

3.1. מאזנים במיליוני שקלים

אחוז שינוי מרץ 2022 מרץ 2021	התפלגות הנכסים	דצמבר 2021	התפלגות הנכסים	מרץ 2021	התפלגות הנכסים	מרץ 2022	סעיף
-40.6%	4.0%	10,453	6.7%	16,437	3.9%	9,759	רכוש שוטף
6.7%	40.6%	105,293	38.3%	93,917	40.5%	100,249	אגח מיועדות
6.5%	9.7%	25,235	9.6%	23,615	10.2%	25,143	נירות ערך לא סחירים
0.0%	37.7%	97,916	37.0%	90,744	36.7%	90,776	נירות ערך סחירים
0.7%	6.9%	17,827	7.5%	18,378	7.5%	18,505	פיקדונות והלוואות
16.1%	0.1%	273	0.1%	236	0.1%	273	מקרקעין
-7.6%	2.3%	5,841	2.5%	6,154	2.3%	5,689	נכסים אחרים (כולל סיוע גיל פרישה)
-31.9%	-1.3%	(3,326)	-1.8%	(4,386)	-1.2%	(2,985)	התחייבויות פיננסיות
0.9%	100.0%	259,511	100.0%	245,095	100.0%	247,410	סך הכל
5.0%	22.3%	57,954	21.4%	52,465	22.3%	55,114	מזה השקעות בחו"ל

3.2. דוח הכנסות

סעיף	ינואר עד מרס 2022	ינואר עד מרס 2021	שנת 2021	אחוז שינוי מרס 2021 מרס 2022
ממזומנים ושווי מזומנים	81	64	(91)	26.56%
מאג"ח מיועדות	(4,167)	1,538	12,920	-370.94%
מניירות ערך אחרים שאינם סחירים	321	1,703	7,219	-81.15%
סך הכל מניירות ערך שאינם סחירים	(3,846)	3,241	20,138	-218.67%
מאג"ח סחירות	(3,446)	(833)	2,019	313.69%
ממניות סחירות	(992)	3,545	7,129	-127.98%
סך הכל מניירות ערך סחירים	(4,438)	2,712	9,149	-263.64%
מפיקדונות והלוואות	(231)	416	585	-155.53%
ממקרקעין ורכוש קבוע	2	5	55	-60.00%
הכנסות אחרות	3	3	10	0.00%
סך הכל	(226)	423	650	-153.43%
סך הכל	(8,429)	6,440	29,847	-230.89%

3.3 דוח הוצאות

סעיף	ינואר עד מרס 2022	ינואר עד מרס 2021	גידול (קיטון)	אחוז שינוי מרס 2022 מרס 2021
שכר ונלוות	29,550	30,164	(614)	-2.0%
שינוי בהתחייבות להטבות לעובדים	(2,702)	(2,065)	(637)	30.8%
סך הכל שכר	26,848	28,099	(1,251)	-4.5%
הוצאות תפעול	13,973	12,564	1,409	11.2%
הוצאות אופאל - חטיבת המחשוב	15,107	15,926	(819)	-5.1%
סך הכל הוצאות	55,928	56,589	(661)	-1.2%
השתתפות בהוצאות	(4,743)	(4,556)	(187)	4.1%
סך הכל הוצאות נטו	51,185	52,033	(848)	-1.6%

3.4. ניתוח השקעות

- יתרת הנכסים ירדה מ- 259.5 מיליארדי ש"ח ב-31 בדצמבר 2021 ל- 247.4 מיליארדי ש"ח ב- 31 במרס 2022. הקיטון בסך 12.1 מיליארדי מהווה (4.66%) והוא נובע מ- 8.4 מיליארד הפסד בניכוי מכירות נטו בסך כולל של 3.7 מיליארדי ש"ח.
- יתרת האג"ח המיועדת קטנה מ-105.2 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2021 ל- 100.2 מיליארדי ש"ח ב- 31 במרס 2022. הקיטון בסך 5.0 מיליארדי מהווה (4.79%) והוא נובע מ 4.1 מיליארדי ש"ח הפסד עקב עליית וקטור הריביות ובתוספת פדיונות נטו בסך 0.9 מיליארדי ש"ח. תרומת האג"ח מיועדות לתשואה הינו (0.96%) והיא מהווה 49.43% מהכנסות.
- יתרת ניירות ערך שאינם סחירים קטנה מ-25.2 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2021 ל- 25.1 מיליארדי ש"ח ב- 31 במרס 2022. הקיטון בסך 0.1 מיליארדי מהווה (11.97%) והוא נובע מ 0.3 מיליארד רווח בניכוי מכירות נטו בסך 0.4 מיליארדי ש"ח. תרומת ניירות ערך שאינם סחירים לתשואה הינו 0.07% והוא מהווה (3.8%) מהכנסות.
- יתרת אגרות חוב ממשלתיות סחירות קטנה מ- 44.2 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2021 ל 39.5 מיליארדי ש"ח ב- 31 במרס 2022. הקיטון בסך 4.7 מיליארדי מהווה (10.58%) והוא נובע מ 3.3 מיליארד הפסד בניכוי מכירות נטו בסך 1.4 מיליארדי ש"ח. מדד האגרות חוב ממשלתיות בריבית קבועה ירד ב 5.0% ברבעון. תרומת אגרות חוב ממשלתיות סחירות לתשואה הינו (0.76%) והיא מהווה 39.25% מהכנסות.
- יתרת אגרות חוב קונצרניות סחירות גדלה מ- 4.1 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2021 ל 4.6 מיליארדי ש"ח ב- 31 במרס 2022. הגידול בסך 0.5 מיליארדי מהווה 11.39% והוא נובע מ 0.1 מיליארד הפסד בניכוי מקניות נטו בסך 0.6 מיליארדי ש"ח. מדד האגרות חוב הקונצרניות הכללי ירד ב 2.5% ברבעון. תרומת אגרות חוב קונצרניות סחירות לתשואה הינו (0.03%) והיא מהווה 1.64% מהכנסות.
- יתרת מניות סחירות קטנה מ- 49.4 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2021 ל 46.6 מיליארדי ש"ח ב- 31 במרס 2022. הקיטון בסך 2.9 מיליארדי מהווה (5.92%) והוא נובע מ 1.0 מיליארד הפסד בניכוי מכירות נטו בסך 1.9 מיליארדי ש"ח. עיקר הפסד נובע ממניות סחירות בחול מדד ה MSCI ACWI ירד 5.3% ברבעון ומדד ה SP 500 ירד ב 4.9% ברבעון. תרומת מניות סחירות לתשואה הינו (0.23%) והיא מהווה 11.77% מהכנסות.
- יתרת פיקדונות והלוואות גדלה מ- 17.8 מיליארדי ש"ח ב- 31 בדצמבר 2021 ל-18.5 מיליארדי ש"ח ב- 31 במרס 2022. הגידול בסך 0.7 מיליארדי מהווה (2.12%) והוא נובע מ 0.2 מיליארד הפסד עקב עליית וקטור הריביות ובתוספת רכישות נטו בסך 0.9 מיליארדי ש"ח. תרומת פיקדונות והלוואות לתשואה הינו (0.05%) והיא מהווה 2.74% מהכנסות.

3.5. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות הסתכמו בסך 55.9 מיליוני שקלים ברבעון לעומת 56.5 מיליוני שקלים ברבעון הראשון לשנת 2021. הקיטון בהוצאות של 0.6 מיליוני ש"ח נובע מעליה של 0.6 בהוצאות הנהלה וכלליות וירידה של 1.2 מיליוני ש"ח בהוצאות ש"ח.

3.6. ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות ליום המאזן הינן בהתאם לדוח האקטוארי שנערך על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2021.

הדוח נערך בהתאם לאמור במכתב שהופנה למשנה לממונה על שוק ההון בטוח וחסכון, מיום 13 באפריל 2008, המפרט את שיטת העדכון האקטוארי הנדרש בדוחות ביניים ביחס לדוח השנתי האחרון, כמפורט להלן: ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן ליום 31 בדצמבר, 2021 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 31 במרס, 2022.

השינוי בגרעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

3.7. שכר ממוצע במשק (שמ"ב)

במהלך שנת 2021 אומדן השמ"ב לפיו מחושבות הקצבאות בפרישה עלה ריאלי בכ- 5.2% אל מול ההנחה של גידול ריאלי של 1.2%, ביטוי לגידול בהתחייבות בשל עליה זו מופיע בדוחות התנועה של הקרנות ומסתכם בכ- 3 מיליארד ש"ח.

גידול זה הוא בנוסף לגידול בהתחייבויות של כ 3.3 מיליארד ש"ח שהוצג במאזן שנה קודמת בשל עליית אומדן השמ"ב הריאלי 5.08% בשנת 2020.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 אומדן השמ"ב ירד ריאלי בכ 0.7%. המשך ירידה באומדן השמ"ב בשנת 2022 תביא לקיזוז חלק מהגידול בהתחייבויות.

3.8. איזון אקטוארי בקרנות

ליום 31 במרס, 2022, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות.

3.9. אופן חישוב הסיוע לקרנות

כפי שפורט בדוחות הכספיים השנתיים של הקרנות ליום 31 בדצמבר, 2021, קיימות סוגיות בנושא אופן חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות, הנמצאות בדיון בין הקרנות לבין משרד האוצר. נכון למועד פרסום הדוח הרבעוני, לא הסתיים ברור הסוגיות כאמור.

הנתונים הכספיים של הקרנות לרבעון זה מביאים בחשבון את האמור בטיטת ההכרעה של הממונה על שוק ההון ממרס, 2010, לעניין עמדת משרד האוצר במחלוקת שבין המדינה לבין הקרנות בנוגע לסיוע הממשלתי. יצוין כי אין בהצגת הדוחות הכספיים לרבעון זה במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות. מאחר שאימוץ סופי על ידי הממונה על שוק ההון של דרך החישוב כאמור בטיטת ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות האמורות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים להעביר את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי.

3.10. חוק גיל הפרישה לנשים

בשל דחיית ההעלאה של גיל הפרישה לנשים משנת 2012, נוצר גרעון אקטוארי שחייב ביצוע איזון והפחתת זכויות לעמיתים, בשל תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. ההחלטה על האיזון התקבלה בשנת 2018 והפחתת הקצבאות נדחתה מספר פעמים, בשל הכוונה להעלות את גיל הפרישה לנשים והקושי לבצע זאת בשל המצב הפוליטי.

ביום 04.11.2021 אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021-2022), התשפ"א-2021 ובכלל זה את פרק ה' הקובע את העלאת גיל הפרישה לנשים באופן מדורג עד לגיל 65.

ביום 08.11.2021 פנה המנהל המיוחד של הקרנות לממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר בבקשה להפעיל את סמכותו בהתאם לסעיף 78 לחוק הפיקוח ובהתאם לסעיף 64 לתקנון האחיד על מנת לפעול בשינוי מהנחיית הממונה על שוק ההון שניתנה ביום 14.06.2018 ולא לבצע הפחתה של זכויות פנסיונרים, מבוטחים, שארים וזכויות אחרות שמשלמות הקרנות בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מאי העלאת גיל הפרישה לנשים וזאת החל ממועד קבלת האישור.

ברקע פנייתו של המנהל המיוחד, כאמור, עומד מכתבו של החשב הכללי במשרד האוצר למנהל המיוחד מיום 28.10.2021, בו הודיע החשב הכללי כי לאור ההעלאה הצפויה בגיל הפרישה לנשים ולנוכח הפער שיוותר בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, ככל שהפער האמור כרוך במצב שבו הקרנות האמורות נמצאות בגירעון אקטוארי, בנטרול התחייבויות המכוסות על ידי כרית הביטחון, ובמטרה לאזן את הגירעון האמור, הרי שעל דעת הממונה על התקציבים, המדינה תעביר את סך הסיוע הממשלתי השנתי לקרנות בשנים 2022 עד 2035, לאחר יום 30 בספטמבר של כל שנה.

דחית מועד העברת הסיוע, בהתאם למפורט במכתבו של החשב הכללי, תביא לכך ששווי ההוגן יעלה, מה שיביא להפחתת הגרעון המצרפי הצפוי של הקרנות. (יצוין עוד כי החשב הכללי ביקש כי עד ליום 30 ביוני 2022 יועבר אליו ולממונה על התקציבים עותק ממאזן האקטוארי המעודכן של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר ליום 31 בדצמבר 2021, כפי שהועבר לבחינת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון).

ההשפעה המצרפית של דחית גיל הפרישה, ודחית מועד העברת הסיוע, בהתאם לתנאים שנקבעו לכך, צפויות להביא לכך שהגירעון המצרפי הצפוי של כל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר יהיה בשיעור הנמוך מ- 0.65% מסך כל התחייבויות הקרנות, ולכן, בהתאם לקבוע בסעיף 65.ג. לתקנון האחיד, ניתן להורות על ביטול הפחתת הזכויות לעמיתי הקרנות.

לפיכך ביום 08.11.2021 ניתן אישור על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, כי החל מיום זה לא יופחתו קצבאות או זכויות אחרות שמשלמות הקרנות.



4 תוצאות הפעילות

תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)

להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:

שנת 2021		שנת 2022		ינואר 2022		קרן		
נכסים ותשואה לא כולל סיוע *	נכסים ותשואה כולל סיוע *	נכסים ותשואה לא כולל סיוע *	נכסים ותשואה כולל סיוע *	נכסים ותשואה לא כולל סיוע *	נכסים ותשואה כולל סיוע *			
12.50%	162,689	11.30%	228,415	-3.24%	155,544	-4.30%	216,563	מבטחים
12.83%	50,960	11.68%	70,844	-3.45%	48,656	-4.21%	67,165	מקפת
12.49%	34,914	10.30%	83,749	-3.43%	33,075	-4.95%	79,226	קגמ
11.07%	2,175	8.85%	3,801	-1.11%	2,035	-0.62%	3,642	בנין
12.41%	1,087	9.11%	3,130	-1.26%	1,013	-1.34%	2,979	חקלאים
11.88%	1,934	9.23%	7,273	-1.28%	1,771	-2.47%	6,880	אגד
11.38%	2,469	10.06%	4,898	-1.38%	2,329	-2.82%	4,630	הדסה
14.91%	3,283	8.87%	20,311	-3.19%	2,989	-3.33%	19,292	נתיב
	259,511		422,421		247,411		400,377	

* סיוע ישיר עתידי שטרם שולם לקרנות

5 השפעת גורמים חיצוניים

התחייבויות תלויות ותביעות:

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהתחייבויות התלויות והתביעות כפי שפורטו בדוחות הכספיים השנתיים פרט למצוין בדוח הכספי הרבעוני.

תביעת קרן הגמלאות של חברי אגד נגד אגד:

ביום 10.10.2021 ניתן פסק דין חלקי בתביעה בסך כשני מיליארד ש"ח, שהגישה קרן הגמלאות של חברי אגד נגד אגד, בגין אי-ביצוע תשלומים שונים לקרן, ובכלל זה תשלומים למימון מאות פרישות מוקדמות של חברי אגד בעבר. בית הדין דחה את טענות אגד כי התביעה התיישנה, אף שחלק הארי של עילות התביעה נולד לפני שנת 1986. בית הדין קבע, כי אגד שלטה בקרן באופן שמנע מהקרן אפשרות להגיש תביעה נגדה.

בית הדין קיבל חלק מעילות התביעה של הקרן – בית הדין קבע, כי על אגד לשלם לקרן עבור פרישתם המוקדמת של חברים רבים שפרשו פרישה מוקדמת בשלהי שנות ה-70 ובמחצית הראשונה של שנות ה-80, לפי סעיפי התקנון 29(ג) ו-29(ה) ולשאת בכל הוצאות הניהול של הקרן, בהתאם למפורט בתצהירי הקרן. בית הדין דחה חלק מעילות התביעה (נדחתה התביעה בעניין חבות אגד להשלים את תשואת הקרן ל-6.5% והתביעה לשלם עבור פרישות מוקדמות לפי סעיף 29(ד) לתקנון).

בית הדין דחה את התביעה שכנגד שהגישה אגד, על שתי עילותיה (הקטנת חלק המעסיק בדמי הגמולים והשבת דמי גמולים של חברים שעזבו את אגד).

פסק הדין התייחס רק לשאלת החבות בגין עילות התביעה. קביעת הסכומים בעילות שהתקבלו בפסק הדין תתברר בשלב הבא.

לפי הערכה זהירה של הקרן המבוססת על החישובים שנערכו בתצהירי הקרן בהליך, והחישובים הנוספים שנערכו לאחר מתן פס"ד, משמעות פס"ד היא חיוב אגד לשלם לקרן סכום של כ-945 מיליוני ₪.

בינתיים הגישה קג"א ערעור על דחיית חלק מתביעתה ואגד הגישה ערעור או בקשת רשות ערעור (לפי העניין) על פסק הדין החלקי, על החלק בו נדחתה התביעה הנגדית ועל החלק בו התקבלה (עקרונית) תביעת הקרן. במקביל, הגישה הקרן בקשה לעקל נכסים של אגד להבטחת פירעון פס"ד לכשיינתן. בעקבות מ"מ בין הצדדים בו אגד טענה כי ברצונה לנהל מ"מ וכי העיקול יזיק מאוד למגעים לצירוף משקיע לאגד, סוכם שאגד תתחייב להימנע מחלוקת כספים או דיבידנדים לבעלי מניות או למדינה והדין בבקשה לעיקול לא יתקיים עד לתום ההסדר הדינוני ביום 31.5.2022, או עד לביטולו לפני כן.

בנוסף לכך, פעלה הקרן לקידום שלב ב' של ההליך בו ייקבע הסכום שעל אגד לשלם לקרן לפי עילות התביעה שהתקבלו בפס"ד. אגד ביקשה לעכב את הדין בקביעת כימות עילות התביעה וזאת עד להכרעה בערעור. הקרן התנגדה וביקשה לקדם את ההליך וכך נקבע. בית הדין האזורי הורה לצדדים להגיש את עמדתם בעניין הכימות עד סוף פברואר 2022. לאחר ארכה קצרה, הקרן ואגד הגישו את תחשיביהן לבית הדין ביום 7.3.2022 – הקרן העריכה את סכום החוב של אגד בכ-945 מיליון ש"ח נכון ליום 31.12.2021, ואילו אגד העריכה את סכום החוב בסכום של כ-77 מיליון ש"ח, לא כולל הוצאות דמי הניהול וכולל הפרשי הצמדה בלבד. יצוין כי הוספת הפרשי הצמדה וריבית כדין לסכומי התביעה בעילות שנפסקו תניב סכום של כ-650 מיליון ש"ח נכון למועד החישוב.

לאחר מספר החלטות של בית הדין ותגובות של הצדדים, ביום 6.5.2022 החליט בית הדין כי בשלב זה, אגד איננה נדרשת להתייחס לסעיפים בחוות דעת קג"א הנוגעים להוספת הפרשי תשואת הקרן לסכום החוב. עוד החליט בית הדין כי עניינים אחרים שבמחלוקת יידונו לאחר שיתאפשר למומחה מטעם בית הדין לחוות דעתו בעניין התחשיב, וכי ככל שהצדדים לא יגיעו להסכמות, תוגש התייחסות כל צד לתחשיבי הצד שכנגד ולשאלות שבמחלוקת בתוך 30 ימים וכן ימציא כל צד רשימה של 3 מומחים שהוא מסכים למינויים כמומחה מטעם בית הדין.

ביום 10.5.2022 החליט בית הדין הארצי לקבל באופן עקרוני את עמדת הקרן בעניין הערעורים ובקשות רשות הערעור שהוגשו – ערעור הקרן (בעניין השלמת תשואה ופורשי סעיף 29ד) ואגד על התביעה שכנגד יידונו במסלול אחד, לאחר שאגד תגיש ערעור מתוקן שמתייחס אך ורק לתביעה שכנגד; אגד יכולה להגיש בקשת רשות ערעור על הנושאים שהדיון בהם בבית הדין האזורי עדיין לא הסתיים (פורשי סעיפים 29ג ו-29ה ודמי ניהול), ובקשה שכזו, ככל שתוגש, תיבחן.

ביום 15.5.2022 הגישו הצדדים בקשה מוסכמת לבית הדין האזורי להארכת תוקף ההסדר הדינוני בנושא העיקולים ולהארכת המועד להגשת התייחסות הצדדים להחלטת בית הדין מיום 6.5.2022 וזאת עד ליום 15.7.2022, בשים לב לקיומו של משא ומתן בין הצדדים בשבועות האחרונים. ביום 16.5.2022 נתן בית הדין האזורי תוקף של החלטה להסכמת הצדדים.

6 בקורות ונהלים חיצוניים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה על שוק ההון, יחתמו המנהל המיוחד וממלא מקום מנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו- 404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת רבעונית החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף השנה החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות הוותיקות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission COSO).

כמו-כן, הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקורות העיקריות.

הקרנות ביצעו עדכון למיפוי ולתייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים על-פי המתודולוגיות המקובלות.

כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד וממלא מקום מנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה.

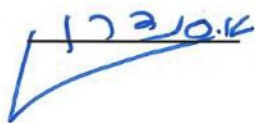
על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

7 בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 במרס, 2022 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.



אפי סנדרוב

המנהל המיוחד:

30 במאי, 2022

תאריך אישור הדוח:

הצהרת המנהל המיוחד

אני אפי סנדרוב, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 31 במרס, 2022 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אפי סנדרוב, המנהל המיוחד

30 במאי, 2022

הצהרת מנהל הכספים

אני יצחק סבן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 31 במרס, 2022 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יצחק סבן

מנהל אגף דיווח
מ"מ, מנהל חטיבת הכספים

30 במאי, 2022

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל
אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות כספיים ביניים ליום 31 במרס, 2022
בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

5.....	מאזנים.....
7.....	דוחות הכנסות והוצאות.....
8.....	דוחות תנועה בקרן הפנסיה.....
9.....	ביאור 1: - כללי.....
9.....	ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית.....
9.....	ביאור 3: - פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר.....
10.....	ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות.....
11.....	ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות.....
14.....	ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות.....
14.....	ביאור 7: - אירועים במהלך תקופת המאזן.....

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לעמיתים קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים של קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן - "הקרן"), הכולל את המאזן התמציתי ליום 31 במרס, 2022 ואת הדוחות התמציתיים על הכנסות והוצאות והתנועה בקרן הפנסיה לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך.

ההנהלה אחראית לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלה, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים", בהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לגבי קרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד (להלן - "הנחיות הממונה") ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - "התקנות"). אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלה בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה (ישראל) 2410 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחויבים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להנחיות הממונה ובהתאם לתקנות.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאור 4 לדוחות כספיים ביניים אלו ולביאורים א' ו-10 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2021 בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף. גרעון קרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום המאזן בכ-2,617 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2021 בכ-2,840 מיליוני ש"ח).
אומדן הסיוע הממשלתי ליום 31 במרס, 2022 מכסה את מלוא סכום הגרעון.
- ב. לאמור בביאור 5 לדוחות כספיים ביניים אלו בדבר התפתחות תביעות משפטיות שהוגשו נגד הקרן ומפורטים בביאור 15 לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר 2021 ועדכונים חדשים.

דניאל ארמון
בריסמן אלמגור זר ושות'

רואי חשבון

A Firm in the Deloitte Global Network

תל אביב - משרד ראשי

מרכז עזריאלי 1 תל אביב, 6701101, ת.ד. 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | info@deloitte.co.il

משרד נצרת
מרני אבן עאמר 9
נצרת, 16100

טלפון: 073-3994455
פקס: 073-3994455
info-nazareth@deloitte.co.il

משרד אילת
המרכז העירוני
583, ת.ד.
אילת, 8810402

טלפון: 08-6375676
פקס: 08-6371628
info-ellat@deloitte.co.il

משרד חיפה
מעלה השחרור 5
ת.ד. 5648
חיפה, 3105502

טלפון: 04-8607333
פקס: 04-8672528
info-haifa@deloitte.co.il

משרד ירושלים
קרית המדע 3
מנדל הר חוצבים
ירושלים, 914510
ת.ח. 45396

טלפון: 02-5018888
פקס: 02-5374173
info-jer@deloitte.co.il

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס		
	2021	2022	
מבוקר	בלתי מבוקר		
אלפי ש"ח			
נכסים			
רכוש שוטף			
55,610	222,593	39,459	מזומנים ושווי מזומנים
3,092	2,160	1,726	חייבים ויתרות חובה
58,702	224,753	41,185	
השקעות			
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:			
298,549	254,345	300,514	עלות מתואמת
159,614	115,324	135,904	סבסוד ממשלתי
458,163	369,669	436,418	
-	-	594	ניירות ערך שאינם סחירים
557,051	389,824	522,197	ניירות ערך סחירים
1,015,214	759,493	959,209	סך כל ההשקעות
1,942	6,341	1,931	השקעה בחברה קשורה
27,000	30,000	26,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
1,102,858	1,020,587	1,028,325	סך כל הנכסים
בניכוי - התחייבויות אחרות			
140	167	80	מעסיקים
15,314	12,970	15,201	התחייבויות שוטפות אחרות
15,454	13,137	15,281	סך כל ההתחייבויות
1,087,404	1,007,450	1,013,044	סך כל הנכסים, נטו

הביאורים המוצגים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס		
	2021	2022	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
-	-	-	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (ביאור 5)
3,740,000	3,491,000	3,468,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(226,000)	(223,000)	(192,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בעתיד
(2,042,596)	(1,971,550)	(1,965,956)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(384,000)	(289,000)	(297,000)	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
1,087,404	1,007,450	1,013,044	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי וסיוע ממשלתי
			גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(2,705,000)	(2,705,000)	(2,840,000)	יתרת גרעון לתחילת תקופת הדוח
72,000	43,000	(21,000)	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(137,000)	33,000	244,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(83,000)	-	-	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
13,000	-	-	שינויי חקיקה ותקנון
(2,840,000)	(2,629,000)	(2,617,000)	יתרת גרעון לסוף תקופת הדוח
			סיוע ממשלתי
			סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
135,000	114,000	155,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
208,000	232,000	230,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
1,947,000	1,965,000	2,042,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
26,000	30,000	27,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
384,000	289,000	297,000	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
140,000	(1,000)	(134,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
2,840,000	2,629,000	2,617,000	
-	-	-	יתרת גרעון לסוף התקופה לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
1,087,404	1,007,450	1,013,044	סך הכל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

יחזק סבון
יצחק סבון
מנהל אגף דיווח
מ"מ מנהל חטיבת הכספים

א. סנדרוב
אפי סנדרוב
המנהל המיוחד

30 במאי, 2022
תאריך אישור
הדוחות הכספיים

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות הכנסות והוצאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		
2021	2021	2022	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
			הכנסות (הפסדים)
(380)	*162	184	מזומנים ושויי מזומנים
			מהשקעות:
74,128	*13,282	(16,716)	מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
51,117	15,151	(21,472)	מניירות ערך סחירים, נטו
125,245	28,433	(38,188)	
34	9	9	הכנסות אחרות, נטו
124,899	28,604	(37,995)	סך כל ההכנסות
			הוצאות
15,330	2,028	2,823	הוצאות הנהלה וכלליות
(1,618)	(387)	(403)	בניכוי - השתתפות בהוצאות
13,712	1,641	2,420	סך כל ההוצאות, נטו
111,187	26,963	(40,415)	עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

* מוין מחדש

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		
	2021	2022	
מבוקר	בלתי מבוקר		
אלפי ש"ח			
963,600	963,600	1,087,404	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת התקופה
תוספות לנכסים			
דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:			
14,466	3,547	3,556	פנסיית יסוד ומקיפה
111,187	26,963	(40,415)	עודף הכנסות (הפסדים), נטו - עובר מדוחות הכנסות והוצאות
תקבולים אחרים והעברות			
3,425	-	-	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
143,449	48,729	-	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
1,428	344	292	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
1,582	75	811	תקבולים מקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(3,000)	-	(1,000)	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
272,537	79,658	(36,756)	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים אחרים והעברות
תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות			
(116,991)	(29,059)	(29,453)	לגמלאים, נכים ושירים, נטו
(22,646)	(4,585)	(6,530)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(448)	(101)	(67)	החזרים למעסיקים ולאחרים
(8,648)	(2,063)	(1,554)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(148,733)	(35,808)	(37,604)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
123,804	43,850	(74,360)	תוספות (קיטון) לנכסים, נטו
1,087,404	1,007,450	1,013,044	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף התקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

**קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים**

ביאורים לדוחות הכספיים ביניים

ביאור 1: - כללי

דוחות כספיים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 31 במרס, 2022 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך (להלן- דוחות כספיים ביניים).

יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2021 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך ולביאורים אשר נלוו אליהם (להלן- הדוחות הכספיים השנתיים).

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים ביניים נערכו על פי כללי החישוב והדיווח כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להוראות הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון שבמשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964.

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ביאור 3: - פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר

של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג של דולר ארה"ב	המדד הידוע בנקודות (*)	ליום
3.176	231.4	31 במרס, 2022
3.334	223.6	31 במרס, 2021
3.110	228.7	31 בדצמבר, 2021
%	%	שיעורי השינוי בתקופה
2.12	1.18	31 במרס 2022 (3 חודשים)
3.70	0.10	31 במרס 2021 (3 חודשים)
(3.27)	2.42	31 בדצמבר, 2021 (שנתי)

(* המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100.)

ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות

א. ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות הינן בהתאם לדוח האקטוארי שבוצע על ידי האקטואר אלון גבריאל שנערך על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2021.
את ההתאמות ליום 31 במרס, 2022 גם כן ביצע האקטואר אלון גבריאל.

ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, אשר משקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה להלן:

1. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2021.
לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים הנ"ל ליום 31 במרס, 2022.
2. השינוי בגרעון בתקופה נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

ב. איזון הקרן

ליום 31 במרס, 2022, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות.
אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרן צפויה לקבל לפי הוראות החוק, היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 2,617 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2021 סך של כ- 2,840 מיליוני ש"ח). מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.

ג. אופן הקצאת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר.
שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון.

ד. כרית ביטחון לקרנות

כאמור בביאור 10 לדוחות הכספיים השנתיים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לכרית ביטחון, אשר מעמידה להן המדינה, ואשר נועדה להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות חסרות סיכון.

אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן ליום 31 במרץ 2022 של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווי העתידי במועד אזילת ההון, בהנחה שהסכומים מתוך כרית הביטחון ישולמו כנגד התשלומים השוטפים של הקרנות, מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 53,545 מיליוני ש"ח, מתוך סכום זה נרשם סך של כ- 297 מיליוני ש"ח לצורך האיזון האקטוארי של הקרן.

צבירת העבר – הסכום המצטבר משנת 2009 ועד מועד המאזן, של הגרעון שנוצר בשל ההפרש בין ריבית חסרת סיכון לבין ריבית שנתית צמודה למדד של 4% ובגין אותה התקופה. צבירת העבר מכרית הביטחון, נכון ליום המאזן, עומדת על סך 224 מיליוני ש"ח לקרן.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות

בתקופת הדוח חלו עדכונים בחלק מההליכים המשפטיים שנזכרו בביאור מס' 16 לדוחות הכספיים השנתיים, כמפורט להלן:

א. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 15ד):

מועד לדין בסוגיות מבנה הקרן נדחה מעת לעת לבקשת התובעים בשל סיבות אישיות של באי כוח המבקשים וקבוע ליום 4.7.2022.

ב. וולף מיכאל נ' מבטחים ואחרים (ביאור 15ח):

ביום 31.3.2022 הוגשה עמדת הממונה וצדדים הגישו תגובה לעמדת הממונה

ג. אמיר שגב נ' מבטחים (ביאור 15ג):

ביום 28.4.2022 הודיעו התובעים כי ביום 27.4.2022 ניתן פסק דין בתביעה נגד רשות המיסים וכי התובעים לומדים את האמור בפסק הדין.

ד. תביעה ששון עטרי ואברהם גרינפלד נ' מבטחים (ביאור 15ד):

ביום 24.4.2022 נענה בית הדין חלקית לבקשת התובע והורה כי הממונה על שוק ההון ימסור עמדה בהליך. בית הדין לא קיבל את הבקשה לצירוף הממונה להליך.

ה. אליהו אביטל נ' מבטחים קג"מ ומדינת ישראל (ביאור 15טו)

התקיים דיון הוכחות ביום 16.5.2022 והתיק נקבע לסיכומי הצדדים.

ו. דב השכל נ' הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון (ביאור 15טו)

ביום 22.3.2022 ניתנה החלטת בית המשפט לפיה התיק יקבע לדין בפני הרכב. הדיון נקבע ליום 19.9.2022.

ז. שני שורץ נ' מקפת ומבטחים (ביאור 15ז):

בקשת האישור הוגשה לבית המשפט המחוזי, משכך תוגש בקשה להעברת הדיון בתביעה לבית הדין האזורי לעבודה אשר לו נתונה הסמכות הייחודית לדון בה. דיון קדם משפט נקבע ליום 13.11.2022 בשעה 11:30 ויש להגיש תגובה לבקשה לאישור התובענה הייצוגית עד ליום 14.7.2022.

ח. פנינה ברוט נ' קרנות הפנסיה הוותיקות (ביאור 15ז):

התביעה ובקשת האישור הוגשו לבית המשפט המחוזי בחיפה אשר קבע כי על הקרנות להשיב לבקשת האישור עד לחודש יוני 2022. דיון מוקדם נקבע ליום 31.10.2022. התביעה הוגשה בבית המשפט המחוזי בחיפה בטענה כי עניינה של התביעה אינו בתחום סמכותו הייחודית של בית הדין לעבודה. הקרנות סבורות כי הסמכות הייחודית לדון בתביעה נתונה לבית הדין לעבודה ועל כן בשלב הראשון תוגשנה בקשה להעביר את התביעה לבית הדין לעבודה בתל אביב (בת ים) המוסמך לדון בה. הקרנות הגישו בקשה לסילוק התובענה על הסף או העברתה לבית הדין לעבודה לאור סמכות העניינית הייחודית ונקבע כי על התובע להגיש תגובה וזאת עד שלושים ימים מקבלת בקשת הקרנות. כמו כן, הגישו הקרנות בקשה למתן ארכה להגשת תגובה מטעמן בבקשה לאישור התובענה כייצוגית וזאת לאור הגשת הבקשה להעברת התובענה לבית הדין לעבודה. טרם הוגשה תגובת הקרנות לבקשת האישור.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

ט. שלום חרזי נ' מבטחים

מהות התביעה – מר חרזי שהועסק כ-30 שנה על ידי מעסיק שביטח אותו במבטחים, עבר לעבוד בשירות המדינה, שם הועסק עוד שנים רבות. סמוך לפרישתו ביקש מר חרזי להחיל עליו את הוראות הסכם הרציפות שבין קרנות הפנסיה ובין מרכז השלטון המקומי (הרשויות המקומיות) וכך נעשה. הסתבר, כי שכרו הקובע במבטחים היה גדול משכרו הקובע במדינה. על כן חישה מבטחים את השתתפותה בקצבתו לפי השכר הקובע מחושב לפי תקנונה.

מר חרזי טען כי דינו של הסכם הרציפות עם הרשויות המקומיות כדינו של הסכם הרציפות עם המדינה, וכי הלכת קוריצקי חלה גם על עובדי הרשויות המקומיות שבחרו להחיל על עצמם את הוראות הסכם הרציפות ברשויות.

בית הדין האזורי דחה את התביעה בפסק דינו מיום 20.10.2020 וקבע כי קיים שוני מהותי בין הוראות הסכם הרציפות במדינה, אשר נחתם על ידי שר האוצר לפי הוראות מפורשות בחוק הגמלאות ואשר יונק את חייתו מכוח החוק, ובין הסכם הרציפות ברשויות, אשר נוסחו זהה לנוסחו של הסכם הרציפות במדינה. בית הדין קבע כי חוקת העבודה לעובדי הרשויות אמנם החילה את הוראות חוק הגמלאות על עובדי הרשויות, אך ההחלה היא מכוח הסכם קיבוצי ולא מכוח החוק כמו אצל עובדי המדינה. ובעניין זה גוברת הוראת העליונות שנקבעה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 של הוראות התקנון האחד על פני כל הסכם או הסדר אחר לרבות הסכם קיבוצי. בית הדין האזורי הסתמך גם על פסק דינו של בית הדין הארצי, אשר קבע כי הסכם הרציפות בין הקרנות ובין המוסדות להשכלה גבוהה כפוף להוראות התקנון האחד, וכי על הקרן לחשב את השכר הקובע להשתתפותה בקצבות המשולמות על ידי מוסדות להשכלה גבוהה למרציהם, בהתאם להוראות התקנון האחד ולא בהתאם להוראות הסכם הרציפות. נקבע שם כי הלכת קוריצקי אינה חלה על הסכם הרציפות עם המוסדות להשכלה גבוהה (והסכמים אחרים).

ערעור על פסק הדין הוגש במהלך חודש נובמבר 2020. נוכח חשיבות העניין שהובא בפניו, נעתר בית הדין הארצי לבקשת ההסתדרות והורה על צירופה להליך וכן על צירופם של מרכז השלטון המקומי ושל רשות שוק ההון ביטוח וחסכון להליך.

ואכן, כל אלה הגישו עמדות בערעור והביאו את טענותיהם גם בעל פה, בנוסף לקרן ולמערער, מר חרזי, במהלך שמיעת הערעור בפני בית הדין הארצי.

פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בערעור ניתן ביום 29.5.2022. בפסק הדין נדחה הערעור ונקבע כי הלכת קוריצקי אינה חלה על הסכם הרציפות עם הרשויות המקומיות.

בית הדין הארצי קבע, את הברור מאליו, כי קרנות הפנסיה פועלות לפי שני עקרונות מרכזיים, דינאמיות התקנון ושוויון בין העמיתים (שהוא נשמת אפן של הקרנות). בית הדין קבע כי על פני הדברים בעקבות הלכת קוריצקי קיים חוסר שוויון בין עמיתי הקרנות שעברו לעבוד במדינה והחילו על עצמם את הסכם הרציפות ובין יתר העמיתים.

בית הדין הארצי סקר את הרקע לסגירת הקרנות ולתיקון בחוק הפיקוח ש"הלאים" את הקרנות - הפקיע את ניהול הקרנות מידי ההנהלות הקודמות ומינה להן מנהל לפי החוק, וקבע להן תקנון חדש – התקנון האחד.

בית הדין סקר את ההבדלים בין ההסדרים השונים החלים על עובדי מדינה ועובדי הרשויות, ועל מקורותיהם, וקבע כי חרף העובדה שהוראות הסכם הרציפות ברשויות זהה בלשונו להסכם הרציפות במדינה, ולמרות שעובדי הרשויות נהנים מהסדר פנסיה המבוסס על ההסדר הקובע בחוק הגמלאות (חשמ"ג) החל על עובדי המדינה, המקור הנורמטיבי של ההסדרים החלים על עובדי המדינה – חוק הגמלאות - שונה מהמקור הנורמטיבי החל על עובדי הרשויות, אשר נהנים מהסדר פנסיה דומה לזה הקובע בחוק הגמלאות, מכוח הוראות הסכם קיבוצי, ולא מכוח הוראות חוק.

אגב כך באר גם כי הסכם הרציפות במדינה נחתם על ידי שר האוצר לפי הוראה מפורשת בחשמ"ג, בעוד שהסכם הרציפות ברשויות נחתם על ידי מרכז השלטון המקומי ולא חלות עליו הוראות החשמ"ג בדבר הפרוצדורה בה יש לנקוט כדי לשנות את הוראותיו.

בית הדין דחה את טענת ההסתדרות כי כל עוד לא נעשה שינוי בהוראות הסכם הרציפות לפי האמור בסעיף 63א לתקנון האחד, על הקרנות לנהוג לפי הוראות הסכם הרציפות תוך התעלמות מהוראות התקנון האחד. בית הדין קבע כי הוראות חוק הפיקוח לפיו הוראות התקנון האחד יחולו על אף האמור בכלל הסכם או הסדר אחר לרבות הסכם קיבוצי, מתייחסת גם להסכם הרציפות ברשויות שהוא הסכם קיבוצי.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

י. שלום חרזי נ' מבטחים (המשך)

עוד קבע בית הדין הארצי כי "הרחבת מעגל הזכאים לקבלת הטבות שאינן עולות בקנה אחד עם הוראות התקנון האחיד לקבוצות נוספות של עמיתים אשר יש במאפייניהם דמיון למאפיינים של עובדי מדינה, תעמוד בניגוד גמור לכוונת התיקון לחוק הפיקוח ל"צירת אחדות במערך הזכויות" (סעיף 78ט) ותסכל את הכוונה לפיה 'לא תהיה הפליה בין עמיתים בקרן'."

סופו של דבר נקבע בפסק הדין כי דינם של עובדי הרשויות והסכמ הרציפות ברשויות כדינם של כלל עמיתי הקרנות, אשר זכויותיהם נקבעות בהתאם להוראות התקנון האחיד, כפי שנקבע במפורש בחוק הפיקוח, לצורך השגת תכליתו.

יא. תביעת יהושע לדור נ' עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות – (ביאור 15 ג):

נוכח מהלך הדיון בערעורו של שלום חרזי, בו השתתפו גם נציגי הצדדים להסכם הרציפות – מרכז השלטון המקומי וההסתדרות וכן רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, ופסק הדין שניתן בערעור חרזי, ביום 29.5.2022, אנו סבורים כי סיכויי הערעור להידחות עולים מהותית על הסיכון שיתקבל, נוכח קביעות פסק הדין בערעור חרזי.

יב. ד"ר נאום מילמן נ' מבטחים (ביאור 15 יב):

ביום 29.5.2022 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בערעורים שהגישו הקרן והמדינה על פסק דינו של בית הדין האזורי אשר קיבל את תביעתו של ד"ר מילמן. בית הדין הארצי דחה את הערעורים וקבע כי מעמדו הנורמטיבי של הסכם הרציפות עם המוסד לביטוח לאומי זהה למעמדו הנורמטיבי של הסכם הרציפות במדינה, עליו אמר בג"ץ את דברו בפרשת קוריזקי – מבטחים. נקבע כי הוראות חוק שרות המדינה גמלאות חלות על עובדי המוסד מכוח הוראת חוק מפורשת. גם הסכם הרציפות של המוסד עם הקרנות נערך על ידי שר האוצר מכוח סעיפים 86 ו-105 לחוק הגמלאות ולאחר מו"מ עם ההסתדרות וקבלת המלצת ועדת השירות והוא אף פורסם ברשומות.

ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות

במסגרת הניהול המשותף של קרנות הפנסיה שבהסדר משולמות חלק מההוצאות במרוכז עבור כל הקרנות. נערכת התחשבות בין הקרנות ונזקפות הוצאות על פי מודל שאושר.

להלן ההרכב:	לתקופה של שלושה חודשים		לשנה
	שהסתיימה		שהסתיימה ביום
	ביום 31 במרס		31 בדצמבר
	2021	2022	2021
	בלתי מבוקר		מבוקר
	אלפי ש"ח		
שכר ונלוות	1,351	847	4,714
החזקת משרד ותפעוליות שונות	668	476	2,697
מחשוב, נטו	804	705	7,919
סה"כ	2,823	2,028	15,330

ביאור 7: - אירועים במהלך תקופת המאזן

ייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה בישראל (להלן: "הצעת המחליטים")

ביום 27 ביולי 2021 פורסמה באתר החקיקה הממשלתי להערות הציבור, טיוטת הצעות החלטה לממשלה בדבר שינויים מבניים שיעלו לדין במסגרת הדיונים על התכנית הכלכלית לשנים 2021 ו-2022, הכוללת הצעה לייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה בישראל (להלן: "הצעת המחליטים").

הצעת המחליטים המקורית ביקשה להחליף את שיטת התמיכה בחסכון הפנסיוני בישראל באמצעות אג"ח מיועדות בהיקף של 30% מנכסי הקרן לתקופה של 15 שנה, בשיטה של הבטחת תשואת יעד בגובה 5% לשנה על 30% מנכסי הקרן לתקופה של 5 שנים. הבטחת התשואה לא תעשה בצורה של אג"ח, אלא בהתחייבות להעמדת הפרש התשואה בין תשואת היעד לתשואת הנכסים של הקרן ל-5 שנים, עודף תשואה מעל תשואת היעד של כל קרן יועבר לקרן ייעודית, הקרן להשלמת התשואה, והכל לפי הוראות שייקבעו על ידי שר האוצר.

ביום 29.07.2021 פנה המנהל המיוחד לשר האוצר והביע את השגותיהן של הקרנות בעניין ההצעה להמיר את אגרות החוב המיועדות בהתחייבות ממשלתית להבטחת תשואה, תוך התייחסות לזמן הנדרש לצורך ליבון של הסדר חשוב ומורכב זה, ייחודן של הקרנות הוותיקות שבהסדר, חשש להגדלת גירעון הקרנות בשל השינוי המוצע וחשש לפגיעה בהבטחת התשואה לאורך זמן.

ביום 12.08.2021 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021 בנושא הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה, שלאחריו נערך דיון עם נציגי משרד האוצר.

ביום 18.08.2021 נשלחה לשר האוצר התייחסותו של המנהל המיוחד לתזכיר החוק האמור. בהמשך להחלטות ועדת הכספים מישיבה שנערכה ב-19.10.2021, אושרה בקריאה שנייה ושלישית בכנסת הצעת החוק בעניין "ייעול מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה" (להלן: "הצעת החוק"), על פי הצעת החוק יוחלפו האג"ח המיועדות במערך הבטחת תשואה שוטף באופן שלא יפגעו זכויות העמיתים. עיקר הצעת החוק הוא החלפת אג"ח המיועדות הנושאות ריבית של 4.86% ל-15 שנות פדיון, במנגנון סבסוד שוטף שיפצה את הקרנות אם תשואת התיק הזכאי (בהתאם לזכאות לאג"ח מיועדות) תהיה נמוכה מתשואת היעד - 5.15% צמוד. ההתחייבות הממשלתית תשתנה מחודש לחודש על פי התשואה החודשית המצטברת של התיק הזכאי ותפרע במזומן אחת ל-5 שנים מתקציב המדינה.

יתרת התשואה ביחס לתיק הזכאי מעבר לתשואת היעד תועבר לקרן ייעודית להשלמת התשואה. הרכב השקעות התיק הזכאי בקרנות יהיה זהה להרכב תיק הנכסים החופשיים.

הצעת החוק אושרה בכנסת ביום 04.11.2021 כחלק חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021.

בהתאם למכתב מרשות שוק ההון למנהלי קרנות הפנסיה מיום 2 במאי 2022 ונוכח העובדה שטרם פורסם נוסח סופי של טיוטות החוזרים האמורות ולאור המורכבות התפעולית הגבוהה הכרוכה ביישום ההוראות הכלולות בהן, יובהר כי לא נכללת השפעת מנגנון השלמת התשואה בדוחות הכספיים של קרנות הפנסיה לרבעון הראשון של שנת 2022.